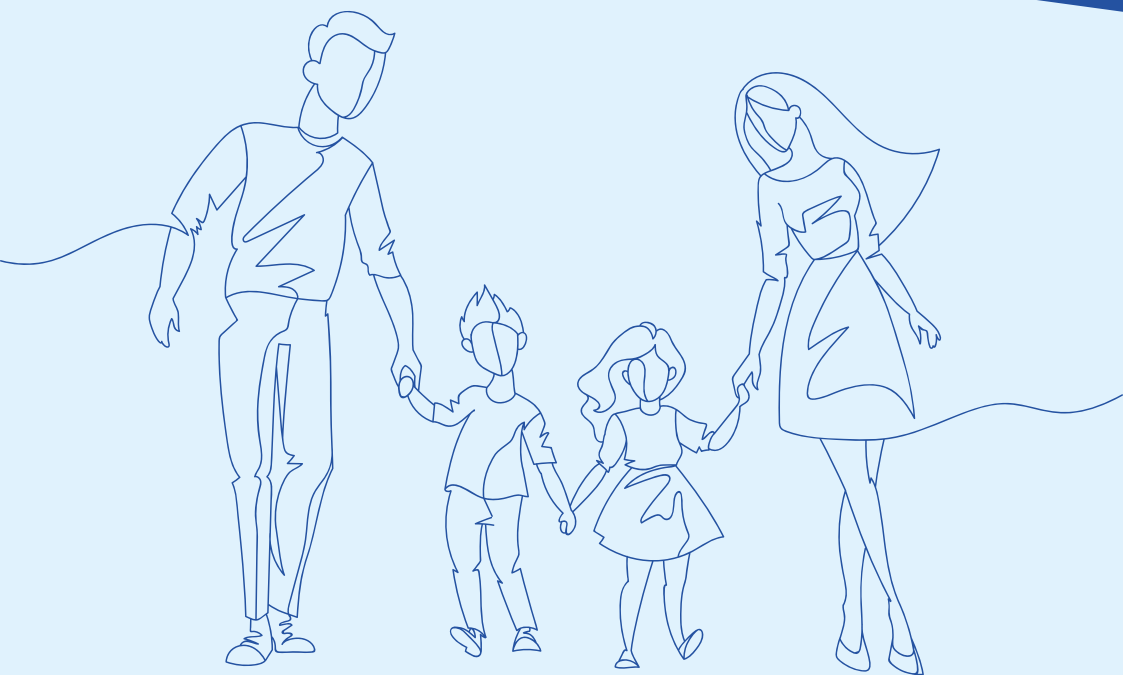
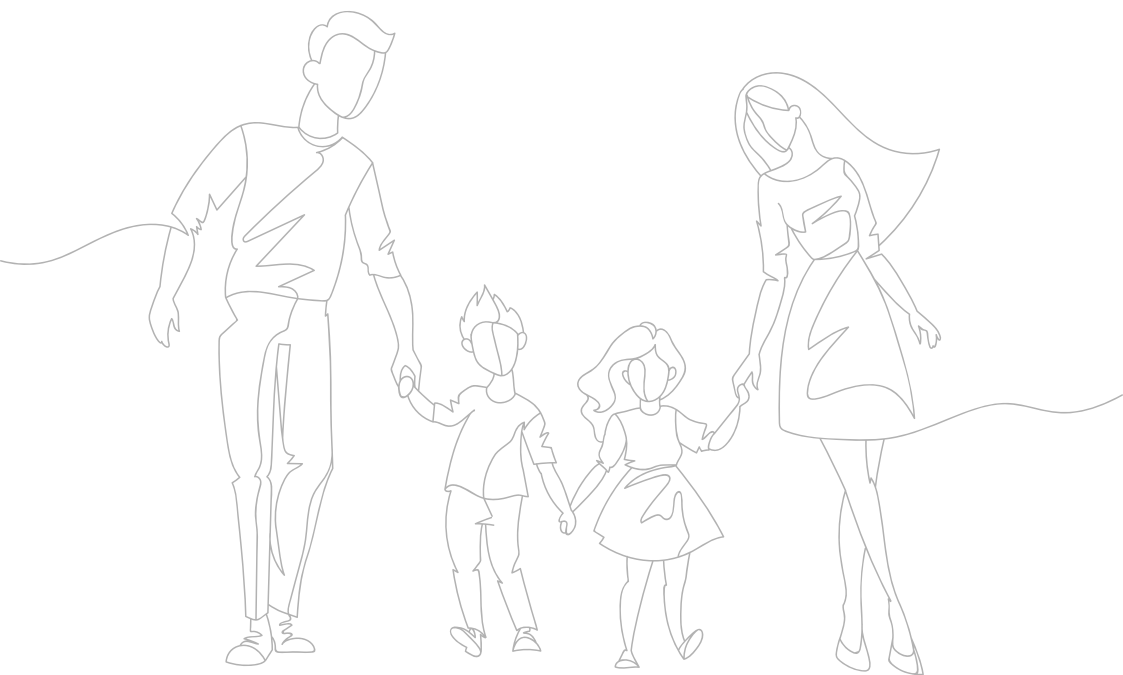

ПРОГРАМСКЕ АКТИВНОСТИ КОМИСИЈЕ ЗА ПОПУЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ У ОПШТИНИ ВРБАС

**ПРОГРАМСКЕ
АКТИВНОСТИ
КОМИСИЈЕ ЗА
ПОПУЛАЦИОНУ
ПОЛИТИКУ
У ОПШТИНИ ВРБАС**

САДРЖАЈ

Демографски развој општине Врбас.....	1
Ка здравом материнству	5
Здравље и развој у раном детињству	10
Подршка родитељству и раном развоју деце	17
Ублажавање економске цене подизања детета.....	22
Промоција репродуктивног здравља адолесцената	28
Популациона едукација	30

Демографски развој општине Врбас

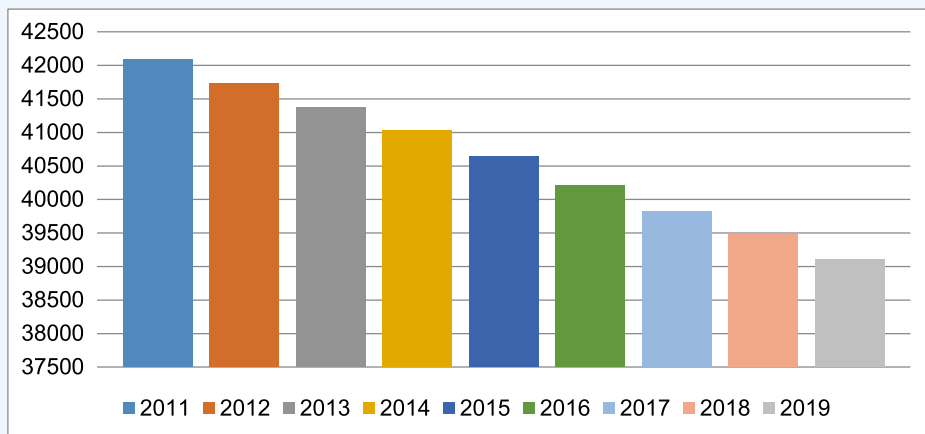
Србија се суочава са низом озбиљних популационих изазова. Најважнији проблем је вишедеценијско рађање деце далеко испод потреба замене генерација. Ублажавање кризе рађања је високо рангирано на политичкој агенди Србије. У том смислу, поред побољшања општих социоекономских услова, који су апострофирани у поменутом националном извештају о досадашњем спровођењу Агенде 2030, политички одговор се заснива и на специфичним правцима деловања утврђеним Стратегијом подстицања рађања и релевантним законским решењима.

Стратегији подстицања рађања, усвојеној 2018. године, која третира најделикатније популационо питање данашњице, стационарно становништво, тј. становништво у коме ће следеће генерације бити исте величине као и постојеће, представљено је као општи циљ одрживог демографског развоја Србије у дугорочној перспективи. Да би таква будућност била могућа, овај документ претпоставља достизање осам посебних циљева, који су ближе дефинисани кроз појединачне циљеве, а они детаљно разрађени кроз мере, активности и механизме за њихову реализацију. Ублажавање економске цене подизања детета (посебни циљ 1) најдиректније се односи на тежњу за економским оснаживањем родитеља и потенцијалних родитеља, чијем би остваривању допринела и реализација одређених појединачних циљева дефинисаних у оквиру усклађивања рада и родитељства (посебни циљ 2). (Стратегија подстицања рађања““Сл. гласник РС”, бр. 25/2018).

Демографија

Резултати пописа 2011. године, као и процене за наредне године, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава Србија. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва (са 42.092 становника у 2011. на 39.099 становника у 2019. години). Број становника у општини Врбас се, у периоду 2011-2019. година, смањило за 7,11 % (Графикон 1).

Графикон 1. Број становника у општини Врбас, у периоду 2012-2019. година

Извор: РЗС (2020) Општине у Србији

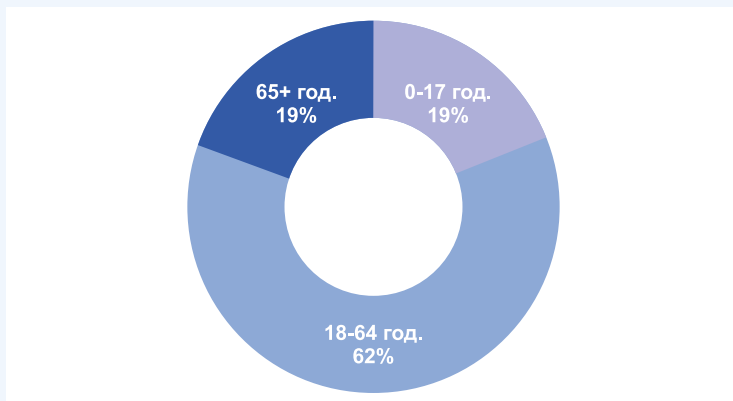
Подаци о старосној структури становништва према попису из 2011. године показују да је: 13.791 становника (22,57 %) популација преко 60 година, деце и омладине до 19 година има 9.138, што чини (21,71%) укупне општинске популације. Пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај -8,0 (виши од војвођанског просека -4,7), као и висок индекс старења су карактеристике општинске популације (Табела 1).

Табела 1. Основни демографски подаци, упоредни приказ (2019. година)

Опис	Врбас	Јужнобачка област	Република Србија
Број становника	39.099	618.829	6.945.235
Просечан број чланова домаћинства	2,99	2,7	2,9
Стопа природног прираштаја	-8,0	-2,0	-5,3
Очекивано трајање живота живорођених	74	75	74
Просечна старост	42	44,5	44,7
Индекс старења	126	138,57	144,05
% проценат деце старости од 0-14	15,35	15,54	14,54
% проценат становништва радног узраста	65,68	65,91	65,02
% 65 у укупном становништву	19	18	19

Извор: (РЗС) 2020, Девшифо.

У 2020. години, укупан број становника је био 38.658 лица, са густином насељености од 103 становника/км². Стопа природног прираштаја је била -8, умрлих 17, а живорођених 9.

Извор: Витална статистика, 2020.

Слика 2. Становништво према старосним групама, у 2020. години.

Просечна старост становништва је 42 године, са индексом старења 126. Просечан број чланова домаћинства је 2,99. Према старосној структури, млађе становништво (од 0 до 17 година) и становништво старије од 65 година је заступљено са истим уделом од 19% у односу на укупан број становника општине Врбас.

Пунолетно становништво општине Врбас, које се налази у групи од 18-64 године је најзаступљенија старосна група и чини 62% укупног броја становника Општине (Слика 2).

У општини Врбас, на основу података о поднетим захтевима за родитељски додатак, рођено је укупно 1590 деце и то: 326 у 2018. години, 421 у 2019., 386 у 2020., 353 у 2021. и до 30.06.2022. године 150-оро деце.

Број рођене деце по реду рођења периоду 01.01.2018 – 30.06.2022.

Ред рођења	2018	2019	2020	2021	до 30.06.2022.
прво	94	160	146	176	71
друго	161	130	141	84	46
треће	54	115	80	83	26
четврто	17	16	19	10	6
пето					1
Укупно рођене деце у години:	326	421	386	353	150

На основу броја захтева поднетих Општинској управи Врбас, за родитељски додатак, у периоду 01.01.2022. – 30.06.2022, број новорођене деце, исказан по месецима рођења, је:

јануар		22
фебруар		30
март		18
април		18
мај		33
јун		29
укупно		150

Ка здравом материнству

Очување и унапређење здравља жене у периоду пре трудноће

Промовисање холистичког приступа здрављу жена који подразумева физичко, ментално, социјално и економско благостање кроз све фазе живота жене, а нарочито у периоду планирања, у току саме трудноће и непосредно након порођаја.

Мере, активности и механизми

ДОМ ЗДРАВЉА „ВЕЉКО ВЛАХОВИЋ“ – ЖЕНСКИ ДИСПАНЗЕР

Активности Службе за здравствену заштиту жена усмерене су ка унапређењу репродуктивног здравља жене, раној дијагностици и раном лечењу болести као и рехабилитацији. Здравствене услуге које се пружају у овој служби су:

- прегледи нормалних и високо ризичних трудноћа;
- ултразвучни прегледи трудница;
- прегледи порођених жена;
- прегледи у вези са планирањем породице и сл.

Здравствено-промотивни материјал за труднице се може наћи на сајту Института за јавно здравље Војводине <http://izjzv.org.rs> и то :

- Десет корака до успешног дојења
- Пет кругова подршке дојењу
- Превенција и контрола инфекција
- Значај дојења
- Најчешће заблуде о дојењу
- Исхрана трудница породиља
- Агитка дојења
- Мој дневник дојења
- Вакцине

Очекивани ефекти

1. Омогућено остваривање права на основу Закона о финансијској подршци породици са децом и то:
 - право на накнаду зараде за време породилског одсуства и одсуства ради неге детета
 - право на накнаду зараде за време одсуства са рада или рада са половином пуног радног времена ради посебне неге детета
 - право на родитељски додатак
 - право на матерински додатак за незапослене мајке за 3. и 4. дете
 - право на једнократну помоћ за новорођену бебу
2. Обезбеђена и омогућена здравствена заштита жена
3. Унапређено репродуктивно здравље жена
4. Обезбеђена здравствена заштита породиља

Појединачни циљев

Подршка безбедном материнству, здравом расту и развоју новорођенчета и малог детета.

Мере, активности и механизми

- Континуирано спровођење и мотивисање трудница за Школу родитељства
- Проширивање програма школе родитељства - обухватање садржаја у вези са браком, формирањем породице и родитељством;
- Посвећивање веће пажње менталном здрављу свих трудница и породиља, а нарочито самохраним и малолетним трудницама и породиљама;
- Укључивање и активно учешће психолога Дома здравља и сарадника из других, еминентних установа на нивоу локалне заједнице у програм Школе родитељства;
- Активно учешће стоматолога, анестезиолога, гинеколога и педијатра у програм Школе родитељства;
- Омогућавање посете породилишту ОБВ свим трудницама из школе;
- Активно праћење Календара здравља и организовање предавања у оквиру обележавања одређеног датума;
- Организовање едукација на тему дојења и психофизичког раста и развоја одојчета и малог детета у просторијама Службе за поливалентну патронажу

Школа за труднице:

- Сагледавање хигијенских, здравствених, економских и породичних услова у којима трудница живи
- Указивање на значај редовних контрола у саветовалишту и давање савета у везо са негом и хигијеном у току трудноће (прање, купање, нега зуба, нега груди, одећа, обућа, полни односи, физичка активност и вежбе, путовање, итд.)
- Давање савета у вези са правилном исхраном у циљу очувања здравља, правилног раста и развоја плода и подстицање лактације
- Праћење телесне тежине у циљу спречавања гојазности и наглог пораста тежине
- Упознавање труднице са озбиљим стањима који се могу јавити у току трудноће (контракције, крварење, појава хипертензије, дијабетеса, и сл.)
- Посебно указивање на значај благовременог јављања гинекологу при појави било каквог поремећања трудноће или здравственог стања
- Упознавање труднице са могућим проблемима који се могу јавити у току трудноће (мучнина, повраћање, жгаравица, болови и грчеви у ногама, проблеми са спавањем и сл.)
- Упознавање труднице са штетним дејством никотина и алкохола као и узимањем лекова на своју руку
- Припремање породице за долазак новог члана породице
- Успостављање контакта са ЦСР, Црвеним крстом или другим институцијама у складу са потребама.

„Одете у неку школу за труднице онда када, је л' како то већ бива, сте трудни. Идете према тим просторијама и сами се себи смејете. Вртите оне америчке лимунaде у глави, и размишљате шта ја тражим тамо. Замишљате дебеле жене, како дишу, пукћу, котрљају се, онако отекле, подбуле, са горушицом, без горушице, са мучнином, без мучнине, са "види како се мрда"...

И све буде тако. Баш све. Додуше, била је једна екстремно zgodна, да јој стомака не би, рекао би човек, ова је залутала. Спајали су нас исти осећаји, страхови, стрепње. И тако, одете. И испостави се да вам је то једна од најбољих одлука у тих протеклих девет месеци. Неке упознате, са неким обновите познанства, са неким изгладите ствари, па вам тај неко чува леђа, сваког часа, са некима продубите односе које сте имали. И на крају, дође свих седам беба на свет. Здравих, правих, лепих. И ви имате коме да пишете када цео свет спава и не размишља о отпадању пупка, температури, слинама, отекућим грудима, "а шта ако је гладан/а". И ви стекнете пријатеље. И тако данас марширате кроз град као каква герила са колицима испред себе. Хвала Поливалентној патронажи!"

О Школи за труднице:
Наша суграђанка Марија Пековић, 2019.

Код бабињаре и новорођенчета:

- Сагледавање хигијенских, здравствених, економских и породичних услова у којима породила и новорођенче живе
- Давање савета око неге новорођенчета:
- Купање
- Правилно облачење, постављање широког повоја
- Обрађивање пупчаног патрљка
- Праћење подоја
- Контрола и праћење ТМ
- По потеби укључивање адаптиране формуле, давање савета везаних за начин припреме, давања и чувања.
- Превенција и третман новорођеначке жутице
- Превенција и третман соора и темењаче
- Превенција колика и њихов третман
- Благовремени давање ДЗ + К1 витамина
- Излажење и шетње, нега чула, ноктића
- Заказивање првог саветовалишта
- Контрола пупчане ране
- Давање савете око неге бабињаре:
- Правилно дојење
- Спречавање компликација на дојкама
- Третман рагада и маститиса
- Подстицање лактације
- Праћење крварења
- Нега епизиотомије и ране царског реза
- Праћење телесне температуре и крвног притиска
- Редовно узимање прописане терапије
- Правилна исхрана у току лактације
- Праћење општег стања породиље
- Сарађивање са гинекологом, психологом, ЦСР уколико постоји потреба
- Давање савета о обавезној контроли код гинеколога 4 .до 6. недеља након порођаја

Код одојчета:

- Прате психофизички раст и развој детета и упознају родитеље са његовим основним карактеристикама;
- Дају савете о вежбама за подстицање психофизичкој раста и развоја;
- Упућују мајку у значај редовне вакцинације и прате њено спровођење;
- Дају савете о начину увођења чврсте хране;
- Дају савете о правилној нези одојчета (купање, нега зубића, спавање, сунчање, шетње, хигијенско одржавање играчака, прибора за јело, одабир првих ципелица за проходавање, итд);
- Посебну пажњу посвећују одојчету које живи у несређеним условима и предузима потребне мере у заједници са осталим стручним службама.

ХАЛО БЕБА

„Халобеба“ је телефонско саветовалиште Градског завода за јавно здравље Београд за помоћ и подршку породицама са трудницама, новорођеним бебама и малом децом која постоји од 2001. године. Услуге се одвијају путем телефонске комуникације позивањем броја телефона: **011/7158444**. Саветовалиште се бави превентивним саветовањем у циљу и унапређења и очувања здравља деце. Услуге пружа непрекидно 24 часа.

Очекивани ефекти

1. Пружена континуирана подршка и помоћ трудницама за време трајања трудноће
2. Омогућено похађање Школе за труднице и Школе родитељства свим женама
3. Организоване едукације на тему дојења и психофизичког раста и развоја одојчета и малог детета
4. Омогућена континуирана подршка и помоћ породиљама и новорођенчету
5. Квалитетна упућеност мајки о правилној нези одојчета, вежбама за подстицање психофизичког раста и развоја и спровођењу вакцинације
6. Информисаност мајки о свим видовима помоћи и подршке на локалном и републичком нивоу
7. Информисаност мајки о бесплатним саветовалиштима за помоћ и подршку породицама са трудницама, новорођеним бебама и малом децом.

Здравље и развој у раном детињству

Остваривање пуног потенцијала детета у раном детињству

УНИЦЕФ и Светска здравствена организација су 2018. године усвојили Документ – „Оквир подстицајне неге“ којим дају јасне смернице политикама и праксама подршке деци у раном детињству. Како се наводи у овом документу, да би остварила свој пуни потенцијал, деци је потребно 5 међусобно повезаних компоненти старања:

- добро здравље,
- одговарајућа исхрана,
- безбедност и сигурност,
- брига која одговара на потребе
- могућности за учење у раном детињству кроз игру и интеракцију са родитељима.

Програми за развој у раном детињству најделотворнији су за децу из најугроженијих породица и значајно доприносе смањењу неједнакости међу вршњацима. Родитељи су детету најважнији ослонац, огледало, прозор у свет и учитељи. Програми подршке који оснажују родитеље постављају темеље за оптимални развој у детињству и дугорочну отпорност кроз живот.

Да би се деца у Србији развијала и имала боља искуства у детињству и боље исходе у одраслом животу, УНИЦЕФ подржава:

- Снажне политике и услуге за одојчад и малу децу које су усклађене са „Оквиром за подстицајну негу“ и обухватају бригу о благостању деце и њихових старатеља, нарочито у угроженим породицама, попут породица које живе у сиромаштву, ромских породица те породица са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- Унапређење бриге о мајкама која обухвата промовисање искључивог дојења током првих 6 месеци, како би свако дете могло да преживи и напредује
- Јачање неонаталних болница, нарочито оних за интензивну негу, како би се одговорило на ургентне потребе најосетљивијих беба и оснаживање ресурса како би могли да пруже подстицајну негу која спасава животе;

- Ефикаснију набавку и дистрибуцију основних вакцина за децу, делотворније системе управљања подацима о имунизацији и здрављу детета, комуникацију путем здравствених служби и медијских платформи, као и боље припремљен одговор на избијање епидемија;
- Квалитетан међусекторски одговор и унапређивање услуга у раном развоју кроз рад патронаже, педијатра, предшколских установа и услуга у социјалној заштити ради оснаживања родитеља и старатеља за квалитетно одгајање деце како би деца пружили љубав, пажњу и подстицај за физички, социо-емоционални и интелектуални развој, као и развој вештина комуникације и учења кроз игру и истраживање у интеракцији са оба родитеља;
- Увођење квалитетних интервенција у раном детињству, почевши од благовременог откривања развојних ризика и укључујући интервенције кроз три кључна система подршке – здравствену заштиту, предшколско васпитање и образовање и социјалну заштиту, како би се интервенције надовезале на породично оријентисани приступ задовољења потреба деце са одступањима и сметњама у развоју, њихових родитеља и старатеља.

Мере, активности и механизми

Служба за поливалентну патронажу

Локација: Дом Здравља “Вељко Влаховић“ Врбас, Палих Бораца 20

Телефон: 021/7954424

Телефон: 062/8014640 (од 700 до 1330 часова)

Електронска адреса:

polivalentnapatronazavrbas@gmail.com

Поливалентна патронажна служба је више била оријентисана индивидуалним радом, радом у породици, али и преко телефонске и интернет мреже, преко којих је пружено више од 1550 стручних савета. Кадровска структура: 4 медицинске сестре (профил висока/ виша медицинска школа) које поседују веома висок ниво професионалног знања и вештина, укључују се у перманентну едукацију, примењују високо етичке принципе у професији и комуникативне су и сензибилисане за тимски рад.

Рад патронажне сестре у породици спроводи се по садржају и обиму превентивних мера у области примарне здравствене заштите ("Службени гласник РС", број 7 од 6. фебруара 2019. број 12 од 21.02.2012. године) и обухвата очување и унапређење здравља детета још од најранијег периода – периода зачећа.

Шта радимо?

Рано детињство је најважнији период у животу детета. До пете године мозак се развија брже него икада касније и поставља физичке, менталне и емоционалне темеље за нашу будућност. Улагање у услове за здравље и развој мале деце је доказано делотворно и спада у најисплативије начине који спречавају високе издатке за здравствене услуге и услуге за смањење сиромаштва у будућности.

2018. године УНИЦЕФ и Светска здравствена организација усвојили су Документ – „Оквир подстицајне неге“ којим дају јасне смернице политикама и праксама подршке деци у раном детињству. Како се наводи у овом документу, да би остварила свој пуни потенцијал, деци је потребно 5 међусобно повезаних компоненти старања:

- добро здравље,
- одговарајућа исхрана,
- безбедност и сигурност,
- брига која одговара на потребе
- могућности за учење у раном детињству кроз игру и интеракцију са родитељима.

Програми за развој у раном детињству најделотворнији су за децу из најугроженијих породица и значајно доприносе смањењу неједнакости међу вршњацима. Родитељи су детету најважнији ослонац, огледало, прозор у свет и учитељи. Програми подршке који оснажују родитеље постављају темеље за оптимални развој у детињству и дугорочну отпорност кроз живот.

Да би се деца у Србији развијала и имала боља искуства у детињству и боље исходе у одраслом животу, УНИЦЕФ подржава:

- Снажне политике и услуге за одојчад и малу децу које су усклађене са „Оквиром за подстицајну негу“ и обухватају бригу о благостању деце и њихових старатеља, нарочито у угроженим породицама, попут породица које живе у сиромаштву, ромских породица те породица са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом.
- Унапређење бриге о мајкама која обухвата промовисање искључивог дојења током првих 6 месеци, како би свако дете могло да преживи и напредује. Ефикаснију набавку и дистрибуцију основних вакцина за децу, делотворније системе управљања подацима о имунизацији и здрављу детета, комуникацију путем здравствених служби и медијских платформи, као и боље припремљен одговор на избијање епидемија.
- Квалитетан међусекторски одговор и унапређивање услуга у раном развоју кроз рад патронаже, педијатра, предшколских установа и услуга у социјалној заштити ради оснаживања родитеља и старатеља за квалитетно одгајање деце како би деци пружили љубав, пажњу и подстицај за физички,

социо-емоционални и интелектуални развој, као и развој вештина комуникације и учења кроз игру и истраживање у интеракцији са оба родитеља.

- Увођење квалитетних интервенција у раном детињству, почевши од благовременог откривања развојних ризика и укључујући интервенције кроз три кључна система подршке – здравствену заштиту, предшколско васпитање и образовање и социјалну заштиту, како би се интервенције надовезале на породично оријентисани приступ задовољења потреба деце са одступањима и сметњама у развоју, њихових родитеља и старатеља.

Рано откривање развојних ризика и одступања и правовремене интервенције, укључујући подршку оријентисану ка породици, неопходни су у раним годинама, нарочито у првих 1.000 дана живота. То је период током којег се може утицати на развој основних животних вештина, функционисање и квалитет свакодневног живота детета. Да би се развили снажни кругови подршке који воде рачуна о потребама деце и њихових родитеља и одговарају на њих, Врбас кроз учешће у УНИЦЕФом пројекту „Разиграно родитељство“ улаже међусекторске напоре у следећим областима:

- Јачање институционалних и професионалних капацитета у здравственој заштити, социјалној заштити, предшколском васпитању и образовању како би се обезбедили доступност и квалитет подршке деци раног узраста и њиховим родитељима. Програм изградње капацитета се фокусира на рано откривање развојних ризика и рану подршку одговорном, разиграном, родно уравниојеном родитељству, као и на ментално здравље старатеља.
- Подстицање јавних политика и измена прописа заснованих на доказима, којима је приоритет међусекторски одговор на новонастале потребе родитеља и деце, улагање у развој у раном детињству, програми раних интервенција и подршке родитељству засновани на приступу породичног животног циклуса.
- Подршка проширењу ефикасних и одрживих добрих пракси везаних за развој и родитељство у раном детињству, укључујући праћење ефикасности и квалитета услуга, као и надзора и подршке за стручњаке из области раног развоја.
- Подстицање комуникације за друштвене промене и промене понашања, те мобилизацију заједница како би оне деловале у име родитеља и деце у афирмацији позитивних родитељских пракси, без насиља, које се надовезују на квалитетну интеракцију и игру између родитеља и детета од првог дана.
- Текст преузет са интернет странице Здравље и развој у раном детињству | UNICEF Србија <https://www.unicef.org/Serbia>

КОМИСИЈА ЗА ПОПУЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ ОПШТИНЕ ВРБАС
ОБЕЛЕЖАВА

Светску недељу дојења у августу месецу

У ПЕРИОДУ ОД 1. ДО 7. АВГУСТА ТЕКУЋЕ ГОДИНЕ
КАДА СЕ ШИРОМ СВЕТА ОБЕЛЕЖАВА
СВЕТСКА НЕДЕЉА ДОЈЕЊА

Тим поводом,

Комисија за популациону политику општине Врбас
дарује

**ПОКЛОН ПАКЕТЕ ОПРЕМЕ
ЗА СВЕ МАЈКЕ И БЕБЕ НОВОРОЂЕНЧАД
СА ТЕРИТОРИЈЕ ОПШТИНЕ ВРБАС,
РОЂЕНЕ У АВГУСТУ МЕСЕЦУ 2022. ГОДИНЕ.**

Циљеви Светске недеље дојења:

- Информисати становништво о значају дојења
- Уврстити дојење у јавно здравствену политику и програме
- Информисати становништво о значају дојења
- Уврстити дојење у јавно здравствену политику и програме
- Стварати партнерство са појединцима и организацијама
- Подстицати праксу дојења
- Мајчино млеко је потреба сваког новорођенчета, одојчета и детета до навршене друге године. Не само састав већ је и количина млека прилагођена узрасту детета и његовим потребама и зато мајчино млеко представља стандард исхране! Мајчино млеко садржи све што је потребно за физички, психички, социјални, емоционални и сазнајни развој, развој свих чула (вид, мирис, слух, додир, укус) и интелигенције (говора и језика) и штити од многих инфекција и алергија.
- Стварати партнерство са појединцима и организацијама
- Подстицати праксу дојења
- Мајчино млеко је потреба сваког новорођенчета, одојчета и детета до навршене друге године. Не само састав већ је и количина млека прилагођена узрасту детета и његовим потребама и зато мајчино млеко представља стандард исхране! Мајчино млеко садржи све што је потребно за физички, психички, социјални, емоционални и сазнајни развој, развој свих чула (вид, мирис, слух, додир, укус) и интелигенције (говора и језика) и штити од многих инфекција и алергија.

Дојење је много више од храњења. То је процес узајамности. Сисањем, осим што задовољава потребу за храном, дете остварује повезаност са мајком и задовољава потребу за блискошћу, стимулише развој свих својих чула, постиже бољи психомоторни развој и развој интелигенције. Поред хранљивих материја, воде и антитела, мајчино млеко такође побољшава имунитет бебе, смањује шансу за настанак алергија, астме, разних врста инфекција у каснијем животу, као и шећерне болести.

Новорођенче треба да буде на мајчиним грудима одмах после порођаја као природни наставак споне мајке и детета. Први подој требало би да буде одмах после порођаја јер је новорођенче већ тада спремно да сиса (сиса шаку или окреће главу како би пронашло груди – урођени рефлекс). Стављањем новорођенчета на груди успоставља се контакт „кожа на кожу” одмах по рођењу, подстиче се стварање млека у дојкама и чини лакшим каснији процес дојења.

Посебно је важна подршка запосленим мајкама које због природе посла којим се баве морају да се врате на посао врло брзо након порођаја. Овим мајкама би послодавци требало да омогуће да доје на радном месту. Истовремено важно је усвојити јавно здравствене политике које охрабрују жене да доје на радном месту и у јавности. Како би се обезбедила оптимална исхрана одојчета важно је и ограничити маркетинг замена за мајчино млеко.

Пет начина на које породица и пријатељи могу подржати мајку да доји:

- Охрабрити мајку да доји.
- Помоћи мајци са бебом између подоја како би могла да се одмори или одспава.
- Помоћ мајци тако што ћете припремити храну богату енергијом, витаминим аи минералима како би имала довољно млека.
- Одменити мајку у обављању кућних послова.
- Подржати мајку да похађа школу родитељства и да научи више о предностима дојења.

Предности дојења за новорођенче/одојче:

- Обезбеђује правилан раст и развој
- Подстиче развој и сазревање одбрамбеног система
- Смањује ризик од гојазности
- Подстиче развој интелигенције
- Штити од многих болести и инфекција
- Смањује ризик од дијареје
- Смањује ризик од појаве алергија
- Смањује ризик од синдрома изненадне смрти одојчета.

Предности дојења за мајку:

- Помаже у успостављању блиског контакта са дететом
- Штеди време и бесплатно је
- Даје прилику да се мајка одмори док храни бебу
- Смањује ризик од појаве дијабетеса типа 2
- Смањује ризик од појаве кардиоваскуларних болести
- Смањује ризик од појаве малигнух обољења дојке и јајника
- Смањује ризик од постпорођајне депресије
- Смањује ризик појаве анемије.

Очекивани ефекти

Очекивани ефекти примењивања свих механизма и реализовања предвиђених активности за потребних пет међусобно повезаних компоненти старања о деци:

1. Омогућено добро здравље за свако дете;
2. Презентовани и усвојени планови здраве исхране за дете;
3. Омогућена безбедност и сигурност сваког детета;
4. Обезбеђена брига о детету која одговара потребама;
5. Обезбеђени услови и омогућена средина за учење у раном детињству кроз игру и интеракцију са родитељима;
6. Информисаност становништва о значају дојења
7. Обележена Светска недеља дојења, август 2022;
8. Подељени поклон пакет мајкама и новорођеним бебама са територије општине Врбас у месецу обележавања Светске недеље дојења, август 2022.

Подршка родитељству и раном развоју деце

Појединачни циљеви

- Подршка родитељству и раном развоју деце

Активности

- Учесће у пројекту „Подршка јединицама локалне самоуправе за ширење добрих политика у пракси подршке родитељству у развоју деце „ који спроводи Стална конференција градова и општина. Програм Подстицајно родитељство кроз игру, спроводи Влада Републике Србије у партнерству са УНИЦЕФ-ом уз подршку ЛЕГО Фондације.

Пројекат „Подршка подстицајном родитељству“ - потписивање Уговора

- Реализовање обуке за практичаре за интерсекторски програм "Подстицајно родитељство кроз игру", у оквиру пројекта "Разиграно родитељство у пракси – јачање система за интерсекторски програм подршке родитељству" намењена за практичаре из следећих установа, учесника пројекта и то: Центар за социјални рад, Предшколска установа „Бошко Буха“ и Дом здравља „Вељко Влаховић“. Учешћем на пројекту, општина Врбас и наведене установе учеснице практичне обуке, постижу следеће:
 - Јачање инресекторске сарадње локалних институција и општине Врбас;
 - Ојачавање интегрисаних услуга за рани развој деце;
 - Унапређење институционалних и професионалних капацитета у области здравствене заштите, образовања, социјалне заштите, као и у услугама на локалном нивоу у циљу остваривања доступне, квалитетне и одрживе подршке родитељима;
 - Формирање сталног Радног тела за подстицајно родитељство и заговарање промена на нивоу политика и прописа;
 - Вршење утицаја на социјалне норме и промовисање родно балансираног родитељства прилагођеног потребама детета и разиграног родитељства за децу раног узраста;
 - Спремност установа да рани развој деце и подршку родитељима поставе као приоритете у свом раду и развоју саме установе;
 - Адекватно препознавање потреба породица за додатном подршком - интезивирање, усмеравање подршке, координација и кооперација практичара у целокупној заједници из свих области;
 - Пружање адекватне подршке родитељима за формирање подстицајног окружења деци у најранијем узрасту;
 - Пружање подршке родитељима за укључивање у квалитетну игру са својом децом у најранијем узрасту, што доприноси развијању креативности, стварању позитивне слике о себи и другима, квалитетнијим вршњачким односима, бољим оценама, већој одговорности и самосталности, тимском раду и сарадљивости;
 - Јачање система подршке родитељима/старатељима у првим годинама одрастања детета, кроз обезбеђивање услуга подршке родитељству и представљање модела добре праксе другим градовима и општинама.

- Унапређивање капацитета Предшколске установе за пружање додатних програма и услуга породици кроз следеће активности:
 - Развијање капацитета три система (образовни, здравствени систем, систем социјалне заштите) за умрежавање и реализацију програма подршке породици и деци раног узраста кроз активности:
 - Сарадња ПУ и Центра за социјални рад се остварује кроз сарадњу са родитељима и упућивање у Саветовалиште за брак и породицу Центра за социјални рад
 - Сарадња ПУ и Службе за поливалентну патронажу Дома здравља“Вељко Влаховић“ Врбас кроз реализацију радионица Правилна исхрана и хигијена , предавања за родитеље едукације васпитача , медицинских сестара и техничког особља кроз програм „Незгоде се дешавају“
 - Сарадња ПУ и образовних установа кроз планове транзиције деце из Предшколске установе у сарадњи са родитељима . Организовање заједничких родитељских састанака у циљу пружања подршке родитељима
 - Реализација додатне подршке породицама и деци из осетљивих група у оквиру предшколске установе
 - Израда брошура за родитеље на теме раног развоја, позитивне дисциплине, подршке родитељским вештинама...
 - Развијање свести у оквиру локалне заједнице о значају раног развоја кроз јавно информисање, сарадња са телевизијом, сајт установе, страница, сајт општине ...
 - Саветовалиште за рани развој и подршку породици деце раног узраста у сарадњи са локалном самоуправом

Наставити са предузимањем мера на обезбеђивању инклузије деце и младих са сметњама и тешкоћама у развоју као и оних из маргинализованих група у систем редовних образовно-васпитних установа.

Развијање мреже услуга на локалном нивоу за помоћ родитељима деце и младих са сметњама и тешкоћама у развоју (персонални асистенти, дневни боравци са могућношћу краткотрајног смештаја, превоз до предшколских установа, односно школе, итд.).

Очекивани ефекти

Развијени капацитети три система (образовни, здравствени систем, систем социјалне заштите) за умрежавање и реализован програм подршке породици и деци раног узраста кроз активности:

1. Реализован пројекат „Подршка Јединицама локалне самоуправе за ширење добрих политика у пракси подршке родитељству у развоју деце „који спроводи стална конференција градова и општина. Програм Подстицајно родитељство кроз игру, спроводи влада Републике Србије у партнерству са УНИЦЕФ-ом уз подршку ЛЕГО Фондације.

2. Реализована обука за практичаре за интерсекторски програм "Подстицајно родитељство кроз игру“, у оквиру пројекта "Разиграно родитељство у пракси – јачање система за интерсекторски програм подршке родитељству“ намењена за практичаре из установа учесника програма: Центра за социјални рад, Дома здравља „Вељко Влаховић“ и Предшколске установе „Бошко Буха“. Очекивани резултати након учешћа у програму:

- Ојачана интерсекторска сарадња локалних институција и општине Врбас;
- Унапређени институционални и професионални капацитети у области здравствене заштите, образовања, социјалне заштите и услуга на локалном нивоу у циљу остваривања доступне, квалитетне и одрживе подршке родитељима;
- Рани развој деце и подршка родитељима постављени као приоритет рада еминентних установа;
- Препознате потребе породица за додатном подршком - интезивирање, усмеравање подршке, координација и кооперација практичара у целокупној заједници из свих области;

- Пружена адекватна професионална подршка родитељима у стварању подстицајног окружења за своју децу и укључивању родитеља у квалитетну игру са својом децом;
- Ојачан систем подршке родитељима/старатељима у првим годинама одрастања детета, кроз обезбеђивање услуга подршке родитељству и представљање модела добре праксе другим општинама.

3. Остварена сарадња ПУ и Центра за социјални рад кроз сарадњу са родитељима и упућивање у Саветовалиште за брак и породицу Центра за социјални рад

4. Остварена сарадња ПУ и Службе за поливалентну патронажу Дома здравља“Велько Влаховић“ Врбас кроз реализацију радионица Правилна исхрана и хигијена ,предавања за родитеље едукације васпитача , медицинских сестара и техничког особља кроз програм „Незгоде се дешавају“

5. Остварена сарадња ПУ и образовних установа кроз планове транзиције деце из Предшколске установе у сарадњи са родитељима. Организовани заједнички родитељски састанци у циљу пружања подршке родитељима

6. Реализована додатна подршка породицама и деци из осетљивих група у оквиру предшколске установе

7. Израђена Брошура за родитеље на теме раног развоја, позитивне дисциплине, подршке родитељским вештинама...

8. Развијена свест у оквиру локалне заједнице о значају раног развоја кроз јавно информисање, сарадње са телевизијом, сајта установе, страница, сајта општине ...

9. Предузете мере и обезбеђена инклузија деце и младих са сметњама и тешкоћама у развоју као и оних из маргинализованих група у систем редовних образовно-васпитних установа

10. Развијене мреже услуга на локалном нивоу за помоћ родитељима деце и младих са сметњама и тешкоћама у развоју (персонални асистенти, дневни боравци са могућношћу краткотрајног смештаја, превоз до предшколских установа, односно школе, итд)

Подршка родитељству и раном развоју деце

Смањење директних трошкова подизања деце и финансијске мере за подстицање рађања

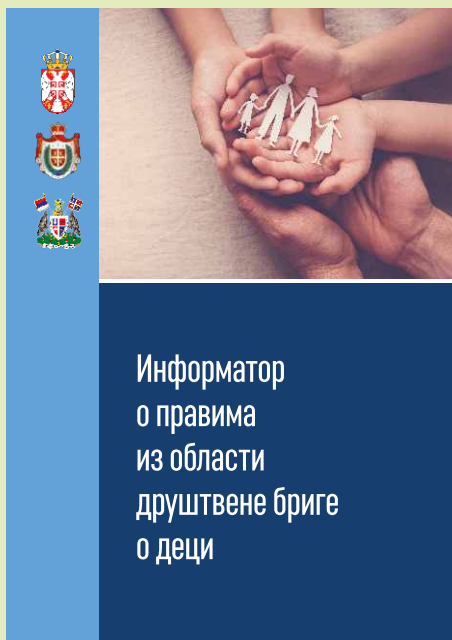
Подстицаји у сфери становања

Појединачни циљеви 1, 1.1

1. Ублажавање економске цене подизања детета

“Информатор о правима из области друштвене бриге о деци” можете пронаћи на сајту општине Врбас, www.vrbas.net, или скенирањем следећег QR кода:

1.1 Директна финансијска подршка породици

У оквиру посебног циља Стратегије подстицања рађања "Сл. гласник РС", бр. 25/2018 означеног као ублажавање економске цене подизања детета постављена су два појединачна циља – смањење директних трошкова подизања деце и финансијске мере за подстицање рађања односно подстицаји у сфери становања, за чије остваривање је предложено шест различитих мера, активности и механизма.

Други посебни циљ, усклађивање рада и родитељства, је, такође, представљен кроз два појединачна циља – усклађивање родитељског и професионалног домена и усклађивање рада и родитељства путем збрињавања деце запослених родитеља. Реализација ова два појединачна циља разрађена је кроз 16 мера, активности и механизма од којих се барем седам тиче економског оснаживања родитеља и потенцијалних родитеља на директан или индиректан начин.

У периоду након доношења Агенде 2030, усвојена су два закона чији је садржај у сагласности са смерницама Стратегије подстицања рађања и чија примена може директно утицати на економско оснаживање потенцијалних родитеља и родитеља у Србији, што се подудара са реализацијом циљева Агенде одрживог развоја у овом домену.

Спровођење новог Закона о финансијској подршци породици са децом и Закона о раду омогућава мајци новчану накнаду за време одсуства поводом рођења детета, која у потпуности замењује зараду коју би остварила да није на одсуству, као и родитељски додатак за прво четворо деце, који прогресивно расте са редом рођења детета.

- Закон о финансијској подршци породици са децом / ("Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 - одлука УС, 51/2021 - одлука УС, 53/2021 - одлука УС, 66/2021 и 130/2021)
- Одлука о доношењу програма демографског развоја АП Војводине на мерама за њихово спровођење ("Службени лист АПВ", бр. 3/2005)
- Закон о биомедицински потпомогнутој оплодњи ("Службени гласник РС, број: 40/17 и 113/17), члана 15, 16. и 35а. Покрајинске скупштинске одлуке о праву на суфинансирање трошкова за биомедицински потпомогнуто оплођење ("Службени лист АПВ", број: 54/19)
- Одлука о правима на финансијску подршку породици са децом /"Службени лист општине Врбас", број 9/2018, 34/2020, 31/2021/за која се обезбеђују средства у буџету Општине Врбас

I. На основу Закона о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС“ број 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 одлука УС 66/2021 и 130/2021) родитељи на основу поднетог захтева остварују право наза остваривање права на накнаду зараде за време породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета,

- за остваривање права на накнаду зараде, односно накнаду плате за време одсуства са рада или рада са половином пуног радног времена ради посебне неге детета,
- родитељски додатак у износу од :
- прво дете једнократно 300.000,00 динара
- друго дете 266.117,46 динара - 24 рате по 11.088,23 динара и једнократна помоћ у износу од 100.000,00 динара
- треће дете 1.596.704,79 динара - 120 рата по 13.305,87 динара и једнократна помоћ у износу од 100.000,00 динара
- четврто дете 2.395.057,19 динара – 120 рата по 19.958,81 динара
- паушал за набавку опреме за дете у износу од 5.544,12 динара
- дечији додатак – додељује се у једнаком износу за прво четворо дече у породици уз проверу материјалног стања породице и условљава се редовним школовањем. Деца са сметњама у развоју и деца из једнородитељских породица добијају увећани дечији додатак. У општини Врбас се годишње донесе око 1300 решења за дечији додатак.

II. На основу Одлуке Покрајинског секретаријата Одлука о доношењу програма демографског развоја АП Војводине са мерама за њихово спровођење (“Службени лист АПВ“, бр. 3/2005) и Закона о биомедицински потпомогнутој оплодњи (“Службени гласник РС, број: 40/17 и 113/17), члана 15, 16. и 35а. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи (“Службени лист АПВ”, број: 37/14, 54/14- др. одлука, 37/16 и 24/19) и члана 6. Покрајинске скупштинске одлуке о праву на суфинансирање трошкова за биомедицински потпомогнуто оплођење (“Службени лист АПВ”, број: 54/19) родитељи на основу поднетог захтева остварују право на

- матерински додатак за незапослене мајке које роде 3. и 4. дете – 24 рате у износу од 15000,00 динара
- суфинансирање трошкова биомедицински потпомогнутог оплођења Новом одлуком , која је усвојена ово право је проширено тако што је старосна граница за жену померена на 45 година и што парови стичу право и за прво дете

III. На основу Одлуке о финансијској подршци породици са децом („Службени лист Општине Врбас“ број 9/2018, 34/2020, 31/2021)

Права на финансијску подршку породици са децом из члана 1. ове Одлуке су:

1. Право на поклон деци рођеној 1. јануара и на Дан града 20. октобра
2. Право на новчану помоћ породици за новорођену бебу
3. Бесплатан или регресираан боравак деце у предшколској установи
4. Право на бесплатну или регресираану ужину ученика основних школа
5. Свако треће дете у породици има право на 100 % регресираан боравак у предшколској установи, 100% регресираану ужину у основној школи и 100% регресираан превоз за ученике у средњој школи.
6. Право на помоћ деци из вишечланих породица за четврто и свако наредно дете,
7. Право на бесплатне или регресираане трошкове превоза ученика средњих школа
8. Право на регресирање трошкова смештаја у домовима ученика и викенд карте ученика средњих школа
9. Право на регресирање трошкова приватног смештаја и викенд карте за ученике средњих школа
10. Право на бесплатне или регресираане трошкове превоза студената,
11. Право на стипендије за најуспешније студенте високошколских установа чији су оснивачи република Србија и Аутономна покрајина Војводина

Очекивани ефекти

- Омогућено оставривање права на основу Закона о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС“ број 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС 66/2021 и 130/2021) , Одлуке о правима на финансијску подршку породици са децом /"Службени лист општине Врбас", број 9/2018, 34/2020, 31/2021/за која се обезбеђују средства у буџету Општине Врбас, Одлуке о доношењу програма демографског развоја АП Војводине са мерама за њихово спровођење (“Службени лист АПВ“, бр. 3/2005) као и на основу Закона о биомедицински потпомогнутој оплодњи ("Службени гласник РС, број: 40/17 и 113/17), члана 15, 16. и 35а. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи ("Службени лист АПВ", број: 37/14, 54/14- др. одлука, 37/16 и 24/19) и члана 6. Покрајинске скупштинске одлуке о праву на суфинансирање трошкова за биомедицински потпомогнуто оплођење ("Службени лист АПВ", број: 54/19)
- Економско оснаживање родитеља и потенцијалних родитеља на директан или индиректан начин
- Смањење директних трошкова подизања деце и стварање услова за проширење породица кроз финансијске мере за подстицање рађања

Појединачни циљеви 2

2 Усклађивање рада и родитељства путем збрињавања деце запослених родитеља

Мере, активности и механизми

1. Даље развијање мреже установа за предшколско васпитање, отварање предшколских установа у новим насељима, при привредним субјектима и друго, односно обезбеђивање капацитета и доступности услуга у складу са локалним потребама.

2. Развијање различитих модела пружања услуга и унутрашње организације предшколских установа, у складу са потребама запослених родитеља и њихове деце

Очекивани ефекти

- Примена одговарајућих мера система социјалне заштите и мера за све, укључујући најугроженије, а посебно сиромашне и рањиве, како би имали једнака права на економске ресурсе, као и приступ услугама које нуде установе за предшколско васпитање.
- Обезбеђени капацитети и доступност предшколских установа
- Приступ квалитетној предшколској бризи и образовању свој деци

Појединачни циљеви 2.1

Подстицаји у сфери становања

Закон о финансијској подршци породици са децом / ("Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 - одлука УС, 51/2021 - одлука УС, 53/2021 - одлука УС, 66/2021 и 130/2021)

Мере, активности и механизми

На основу Закона о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС“ број 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС 66/2021 и 130/2021) донета је уредба Владе Републике Србије којом су прописани услови о додели државне помоћи за куповину првог стана или куће по основу рођења детета, у максималном износу од 20.000 евра.

Овај акт Владе донет је на основу нових одредби Закона о финансијској подршци породици с децом, који је на снази од 1. јануара 2022. тако да субвенције по овом основу могу остварити све мајке које су добиле дете од почетка ове године, без обзира које им је то дете по реду рођења, а за остваривање овог права, могу се пријавити у року од годину дана од дана рођења детета.

Мајке имају право на учешће државе при куповини првог стана или куће, изградњи куће, као и субвенцију приликом подизања кредита за ове намене. Новчана средства која добију по овом основу су бесповратна.

Захтев се подноси служби за дечију заштиту у јединици локалне самоуправе, према месту пребивалишта.

Уредбом је прописано да ће овако стечена имовина бити укњижена на име мајке и не може бити предмет продаје наредних пет година од момента стицања власништва.

Основни услови за државну помоћ су да мајка у власништву или сувласништву нема некретнину и да приходи брачних партнера нису већи од две просечне плате на републичком нивоу.

Очекивани ефекти

- Омогућено остављање права о додели државне помоћи за куповину првог стана или куће на основу Закона о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС“ број 113/2017, 50/2018, 46/2021 – одлука УС, 51/2021 – одлука УС, 53/2021 – одлука УС 66/2021 и 130/2021)
- Стварање услова за проширење породица кроз финансијске мере за решавање стамбеног питања

Промоција репродуктивног здравља адолесцената

Појединачни циљеви

- Промоција репродуктивног здравља адолесцената

"Програм демографског развоја АП Војводине" предвидео је Саветовалиште за репродуктивно здравље као обавезан вид рада са адолесцентима, Влада Републике Србије је у току 2018. године усвојила "Стратегију подстицања рађања" и "Националну стратегију за период од 2015. до 2025. Године "Службени гласник РС", број 22 од 27. фебруара 2015. На основу члана 10. Закона о младима („Службени гласник РС”, број 50/11) и члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14),које такође, предвиђају Саветовалиште за репродуктивно здравље као обавезан вид рада са младима. Влада Републике Србије донела је "Стратегију развоја заштите менталног здравља" /"Службени гласник РС", број 8/07/, "Стратегијау за борбу против дрога у Републици Србији" /"Службени гласник РС", "Сл. лист АП Војводине", бр. 16/2011 /, Влада АП Војводине донела је Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2015-2020 /"Службени лист АПВ", број 21/15/ и Акциони план за борбу против дроге у АП Војводини до 2014 године /"Службени лист АПВ", број 16/11/ који је проширио делатност Саветовалишта и на "рад са зависницима"...

Сви ови акти наглашавају у области примарне и превентивне здравствене заштите које обухвата следеће области:

- опште здравље и нормалан раст и развој,
- сексуално и репродуктивно здравље,
- добровољно и поверљиво саветовање и тестирање на ХИВ,
- злостављање и занемаривање,
- ментално здравље које укључује болести зависности и рад са зависницима.
- информисање и саветовање за различите области /сексуално и репродуктивно здравље, правилна исхрана, хигијена, психоактивне супстанце/.

Мере, активности и механизми

- Праћење раста и развоја и општег здравственог стања кроз редовне превентивне систематске прегледе предвиђене Законом о здравственој заштити.
-

- Кроз индивидуалан приступ и рад саветује и информише младе о сексуалном и репродуктивном здрављу, правилној исхрани, хигијени и злоупотреби психо активних супстанци.
- Кроз редован рад и током праћења раста и развоја уочавају и евидентирају занемаривање и злостављање деце, обавештавају надлежне службе и установе и активно учествују у решавању тих случајева. –Кроз индивидуални приступ саветују и информишу младе о менталном здрављу.
- Упућују младе на психолошко саветовање и третмане због разних адолесцентних проблема и криза (адолесцентна несигурност, породични проблеми, болести зависности, кризе идентитета, итд)
- У Дому здравља постоји психотерапеутско саветовалиште за болести зависности.
- Полиалентна патронажна служба спроводи превентивна предавања у основним и средњим школама о сексуално репродуктивном здрављу младих (развоју младих, примена контрацепције, превенције инфекције хуманим папилома вирусима-примена вакцине против хуманих папилома вируса), правилној исхрани, менталном здрављу младих, превенцији ризичног понашања младих.

Обезбеђивање услова и акредитованих програма у школи за реализацију целодневног боравка за ученике од првог до осмог разреда, уз спровођење различитих програма и током школских распуста у школама у којима родитељи исказу ту врсту потребе.

Очекивани ефекти

- Смањење фактора ризика који утичу на репродуктивно и сексуално здравље адолесцената. Током адолесценције велики број младих постаје сексуално активан. Млади често немају довољно знања о сексуалности, контроли фертилитета и превенцији полно преносивих болести. Од изузетне важности је да се свестрано сагледа сексуалност адолесцената, као и сви елементи који доприносе нарушавању њиховог репродуктивног здравља. Сексуално понашање адолесцената комплексно је, јер чињенице говоре да се адолесценти, и поред тачне и добре обавештености, и даље понашају често недоследно у заштити од зачећа и од полно преносивих болести. Један од основних разлога је чини се недовољна обавештеност и неправовремена употреба контрацептивних средстава.

Популациона едукација

Појединачни циљеви

- **Активирање система образовања и васпитања као кључног носиоца и реализатора програма популационе едукације**

Популациона едукација претпоставља промоцију новог система вредности и стила живота путем ширења разумевања о карактеристикама и значају популационог фактора и одговорног понашања у сферама породичног живота, брака, одгајања деце, интергенерацијске солидарности и трансфера, партнерског односа, репродуктивног здравља и свега онога што је у вези са будућношћу заједнице којој се припада.

Планом и програмом рада наших васпитно-образовних установа базично има простора не само за ширење демографских знања, већ и за укључивање садржаја који подстичу хумане односе међу људима, уважавање вредности људског живота, одговорно родитељство, афирмацију човека и његове личности, као и друштва и друштвених вредности и потреба. Прилоком реализације ових садржаја у оквиру школа и вртића, неопходна је интерсекторска сарадња на нивоу локалне самоуправе са здравственим, културним, социјалним, медијским и другим установама.

Мере, активности и механизми

I. Поливалентна патронажна служба је посебна организациона јединица, софистицирана кадровски и технолошки оспособљена да координише и имплементира промоцију здравља и превентивне програмске активности у породици и здравствено - васпитни рад у Дому здравља и локалној заједници, школским и предшколским установама кроз следеће активности:

1. Групни здравствено-васпитни рад
2. Индивидуални здравствено-васпитни рад
3. Радионице:
 - Психолошко саветовалиште за младе
 - Асертивни тренинг

- Технике успешног учења
- Решавање конфликта
- Ако пијем нисам кул
- Радионице за труднице - „Здрава жена - јака жена“
- Ресоцијализација старијих малолетника у ризику од болести зависности /2018.
- Подржимо породицу - камп на Дивчибарама (у оквиру „Мултиарт“ удружења)
- Креативне радионице за подршку породицама и деци са сметњама у развоју

4. Предавања:

- Правилна исхрана и лична хигијена (предшколски узраст)
- Правилна исхрана (први разреди основних школа)
- Репродуктивно здравље и контрацепција (седми разреди ОШ)
- Полно преносиве болести (осми разреди ОШ)
- Превенција пушења (пети разреди ОШ)
- Превенција раног уласка у сексуалне односе - трибина (Савет за здравље општине Врбас и Дом здравља)

5. Едукације:

- Едукације васпитача, медицинских сестара и техничког особља предшколске устнове
- „Незгоде се дешавају“ - саветовање о првој помоћи при гушењу храном
- „Шуга“ - едукација родитеља и васпитача на тему успостављања хигијенских навика код деце

6. Учествовање на заједничким родитељским састанцима у циљу пружања подршке родитељима

7. Школа за труднице (годишње одржано 10 школица којим је обухваћено око 80 трудница)

8. Савети телефоном

II. Образовне установе:

Преглед планова и програма наставе и учења за основну школу указује да у већини разреда постоје препоручени садржаји који се могу довести у везу са сексуалним и репродуктивним здрављем и правима, те да су најконкретније дефинисани у настави биологије и физичког васпитања за више разреде. Изборни предмет грађанско васпитање само у трећем разреду проблематизује родну равноправност, односно родне предрасуде и стереотипе.

Анализа образовних садржаја о сексуалном и репродуктивном здрављу и правима деце и младих у наставним програмима у основним и средњим школама у Србији указује да су називи садржаја у програмима најчешће уопштени, а из прегледа ових докумената не може се закључити на који се тачно начин и у којој мери ова тема обрађује у формалном основном образовању.

Када је реч о програмима за гимназије општег типа, неколико школских предмета садржи (или би могло да садржи) теме које се тичу сексуалног и репродуктивног здравља и права. Предмети попут физичког васпитања и биологије фокус стављају на репродуктивне органе и здравље, док психологија, социологија и грађанско васпитање укључују и друштвене димензије ове теме на различитим нивоима, односно постављају је у шири контекст родне равноправности и људских права.

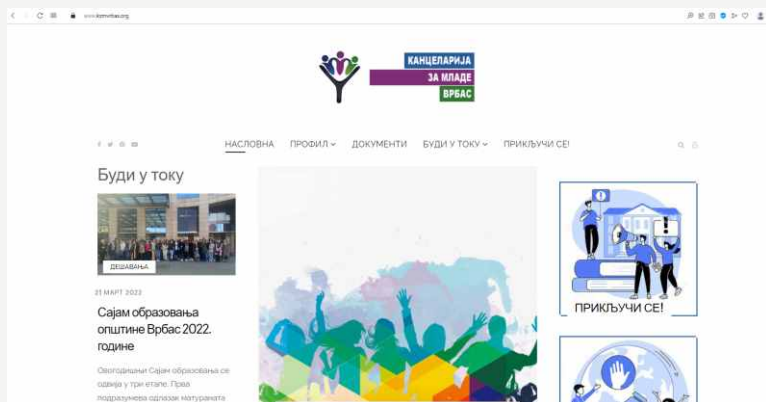
У програмима за средње стручне школе које образују ђаке из области као што су економија, право и администрација, хемија, неметали и графичарство и пољопривреда, производња и прерада хране, наставни предмети као што су физичко и здравствено васпитање, биологија, социологија с правима грађана, логика с етиком и грађанско васпитање предвиђају теме и садржаје који се тичу здравствене културе, полног и репродуктивног здравља и планирања породице.

III. Канцеларија за младе

Организација предавања и трибина који су у служби унапређења знања младих из области очувања репродуктивног здравља.

САЈТ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА МЛАДЕ ВРБАС /www.kzmvrbas.org/

Васпитање за здравље кроз животне вештине

Потреба за што скоријим увођењем програма који промовише здравље, претвара знање у праксу и научено у акцију међу школском омладином у Србији, драматично је поткрепљена бројним демографским и здравственим статистикама које из године у годину говоре о све интензивнијем удруживању ризика код младих. Ове чињенице нас опомињу и упозоравају да је неговање здравог односа према животу, савладавање животних вештина, здравих животних навика, одговорности за властито здравље и покретање активности у том смислу, више него ургентно.

Светска здравствена организација дефинише животне вештине као дар за адаптивно и позитивно понашање које омогућава индивидуи да се „ефикасно носи“ са захтевима свакодневног живота, а здравствено васпитање базирано на оваквим вештинама, младим особама омогућава примену знања и развијање вештина помоћу којих уче како да доносе добре и одговорне одлуке и предузимају активности које су у вези са промоцијом и очувањем сопственог здравља и здравља других људи.

С тим у вези је у оквиру УНИЦЕФ-овог програма усмереног на развој здравих стилова живота код деце и младих, реализована публикација „Васпитање за здравље кроз животне вештине“ намењене професорима у средњим школама који спроводе активности здравственог образовања базираног на животним вештинама, али и свима онима који се у том смислу баве едукацијом и активним учешћем младих, уреднице Миле Паунић и групе аутора.

Паунић, М. и др. (2006). *Васпитање за здравље кроз животне вештине*. Београд: Министарство просвете и спорта Републике Србије. *(Публикација реализована у оквиру УНИЦЕФ-овог програма усмереног на развој здравих стилова живота код деце и младих.)*

Канцеларија за младе општине Врбас у својим активностима се континуирано фокусира на активно учешће младих, њихово ментално здравље и критичко мишљење, а у сфери популационе едукације планира следеће радионице у наредном периоду:

- ПОЛ И РОД - ИСТО ИЛИ РАЗЛИЧИТО?
- РЕПРОДУКТИВНО СЕКСУАЛНО ЗДРАВЉЕ
- ТРУДНОЋА У АДОЛЕСЦЕНЦИЈИ
- РИЗИЧНИ И БЕЗБЕДНИ СЕКСУАЛНИ ОДНОС
- КОРАЦИ У ДОНОШЕЊУ ДОБРИХ ОДЛУКА
- ПРИТИСАК ВРШЊАКА - РЕАКЦИЈА НА УБЕЂИВАЊЕ
- „НЕ“ ЈЕ **НЕ!**

Очекивани ефекти

1. Постигнуто континуирано праћење психофизичког раста и развоја детета и предупређивање евентуалних потешкоћа и лоших услова за раст и развој детета;
2. Пружена помоћ и подршка породици са децом у оквиру индивидуалног и групног здравствено-васпитног рада;
3. Постигнуто поверење и потреба младих са одређеним недоумицама и проблемима за психолошким саветовањем у оквиру Дома здравља;
4. Постигнута сарадња Дома здравља и основних и средњих школа са територије општине;
5. Реализован велики број радионица на разне теме у оквиру интересовања и потреба младих и континуирани пораст заинтересованих младих за учешће на радионицама;
6. Реализоване креативне радионице за подршку породицама и деци са сметњама у развоју;
7. Одржана предавања на теме неопходне за пружање помоћи и подршке младима, а које се тичу правилне исхране, личне хигијене, здравља и репродуктивног здравља, превенције пушења, болести зависности, полно преносивих болести, превенција раног уласка у сексуалне односе и слично;
8. Одржане едукације васпитача, медицинског особља и техничке службе предшколске установе на теме сврсисходне васпитно-образовном раду са децом;
9. Одржане школе за труднице као вид помоћи и подршке будућим мајкама и едуковања на тему порођаја, материнства, дојења, неге и одгоја детета;
10. Постигнут висок степен сарадње и пружања помоћи и подршке породицама са децом путем телефонског позива.

ПРАВНИ ОСНОВ	
СТРАТЕГИЈА ПОДСТИЦАЊА РАЂАЊА	("Сл. гласник РС", бр. 25/2018).
ЗАКОН О ФИНАНСИЈСКОЈ ПОДРШЦИ ПОРОДИЦИ СА ДЕЦОМ	
НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА за младе за период од 2015. до 2025. Године "Службени гласник РС", број 22 од 27. фебруара 2015.	("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015)
Закон о основама система образовања и васпитања	("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон и 6/2020
ЗАКОН О ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ	("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон, 10/2019, 86/2019 - др. закон и 157/2020 - др. закон)
ЗАКОН О УЧЕНИЧКОМ И СТУДЕНТСКОМ СТАНДАРДУ	("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 55/2013, 27/2018 - др. закон и 10/2019)
ЗАКОН О ФИНАНСИЈСКОЈ ПОДРШЦИ ПОРОДИЦИ СА ДЕЦОМ	("Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 - одлука УС, 51/2021 - одлука УС, 53/2021 - одлука УС и 66/2021)
ПРАВИЛНИК О МЕРИЛИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЕКОНОМСКЕ ЦЕНЕ ПРОГРАМА ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА У ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА	("Сл. гласник РС", бр. 87/2021)
Одлуке о доношењу Програма демографског развоја АП Војводине са мерама за његово спровођење	(„Службени лист АПВ“, бр. 3/2005)
ОДЛУКА О ФИНАНСИЈСКОЈ ПОДРШЦИ ПОРОДИЦИ СА ДЕЦОМ	(„Службени лист Општине Врбас бр. 9/2018, 34/2020, 31/2021)

ШКОЛА ЗА ТРУДНИЦЕ

РАЗИГРАНО
РОДИТЕЉСТВО

ПОДСТИЦАЈНО
РОДИТЕЉСТВО

КРОЗ ИГРУ

„Подршка локалним
управама за ширење добрих
политика и пракси подршке
родитељству“

РАЗИГРАНО РОДИТЕЉСТВО У ОПШТИНИ ВРБАС

Постали смо део Програма „Подстицајно родитељство кроз игру“ под покровитељством
УНИЦЕФ-а и ЛЕГО фондације

unicef UNICEF
The LEGO Foundation

HARMONIJA

Министарство образовања,
науке и технолошког развоја

Степан Степановић
Универзитет у Београму

www.vrbas.net

Маршала Тита 89
21460 Врбас, Србија
+381 21 7954 000

За издавача: Тијана Алексић,
председница Комисије за популациону политику

Уредник: мр Мира Недић

e-mail: brigaodeci@vrbas.net

телефон: 021/795-4038